

Сучасні підходи до формування культури пам'яті в закладі професійної освіти: інтеграція теми пам'яті російсько-української війни у навчальні предмети

Історія встановлення та значення Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України

День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України - це державний пам'ятний день, який щороку відзначається 29 серпня. Його присвячено вшануванню військовослужбовців, добровольців, волонтерів та всіх громадян України, які загинули під час захисту держави від російської агресії.

Після початку російської агресії у 2014 році Україна зіткнулася з необхідністю захищати свою незалежність і територіальну цілісність. Війна на сході України, анексія Криму, бойові дії на Донбасі призвели до значних людських втрат серед військових і цивільних.

Особливо трагічними стали події літа 2014 року, коли українські сили вели активні бої проти російських регулярних військ та підтримуваних ними незаконних збройних формувань. Дата 29 серпня була обрана не випадково. Вона пов'язана з однією із найтрагічніших сторінок сучасної української історії - боями за місто Іловайськ у серпні 2014 року. Українські добровольчі батальйони та підрозділи Збройних сил України брали участь у наступальній операції з метою звільнення міста. Наприкінці серпня українські сили опинилися в оточенні після вторгнення регулярних підрозділів російської армії.

29 серпня 2014 року українські військові почали вихід так званим «зеленим коридором», який, за домовленістю, мав бути безпечним. Однак колони були обстріляні, що призвело до масової загибелі українських бійців. Ці події отримали назву Іловайська трагедія або Іловайський котел. Іловайськ став символом жертвності, мужності та болю українського народу.

29 серпня 2019 року Президент України Володимир Зеленський підписав указ про встановлення Дня пам'яті захисників України.

Метою встановлення пам'ятного дня визначено:

- гідне вшанування пам'яті військовослужбовців і добровольців;
- увічнення героїзму захисників України;
- зміцнення патріотичного духу суспільства;
- підтримку родин загиблих воїнів;
- формування історичної пам'яті про боротьбу України за незалежність.

Пам'ятний день встановлено на державному рівні як щорічний.

Офіційним символом пам'ятного дня став соняшник. Це пов'язано з тим, що бої під Іловайськом відбувалися серед великих соняшникових полів Донеччини наприкінці серпня.

Соняшник став символом *скорботи, пам'яті про загиблих, української землі, життя та незламності.*

У День пам'яті захисників України в державі традиційно проводяться: *загальнонаціональна хвилина мовчання, покладання квітів до меморіалів, панахиди та молебні, зустрічі з родинами загиблих, тематичні виставки, уроки пам'яті, військові та громадські меморіальні заходи.*

День пам'яті захисників України має велике моральне та суспільне значення: *формує національну пам'ять, нагадує про ціну незалежності, об'єднує суспільство навколо ідеї захисту держави, підкреслює повагу до військових та ветеранів, виховує патріотизм у молодого покоління.*

Після початку повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році значущість цього Дня посилилась, боротьба за свободу України стала загальнонаціональною справою, вшанування загиблих захисників набуло особливого масштабу.

До пам'ятних заходів долучаються: *військові підрозділи, органи державної влади, заклади освіти, громадські організації, українська діаспора за кордоном.*

У суспільстві зростає увага до збереження імен полеглих героїв, створення «Книг пам'яті», електронних меморіалів та документування воєнних злочинів. День пам'яті захисників України - це не лише дата скорботи, а й символ національної гідності, мужності та незламності українського народу. Його встановлення стало важливим кроком у формуванні сучасної української історичної пам'яті та державної традиції вшанування тих, хто віддав життя за свободу України.

Використані джерела:

URL:<https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/serpen/29/den-pamyati-zagyblyh-zahysnykiv-ukrayiny> ;

URL:<https://www.unian.ua/society/den-pam-yati-zahisnikiv-ukrajini-2020-istoriya-simvol-yak-vidznachatimetsya-den-novini-ukrajini-11127545.html>;

URL:<https://mvs.gov.ua/news/29-serpnia-vsnavujemo-pamiat-zaxisnikiv-ta-zaxisnic>;

URL:<https://suspilne.media/culture/1099118-29-serpna-v-ukraini-vidznacaut-den-pamati-zagyblyh-zahisnikiv-i-zahisnic/>

Інформаційні матеріали:

Указ Президента України про встановлення Дня пам'яті захисників України
URL:<https://www.president.gov.ua/documents/6212019-29269>

Інформаційні матеріали до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України
URL:<https://uinp.gov.ua/informaciyini-materialy/zhurnalistam/informaciyini-materialy-dodnya-pamyati-zahysnykiv-ukrayiny-yaki-zagynuly-v-borotbi-za-nezalezhnist-suverenitet-i-terytorialnu-cilisnist-ukrayiny1>

Іловайська трагедія: хронологія подій URL: <https://suspilne.media/58872-ilovajska-tragedia-hronologia-podij/>

Хронологія подій російсько - української війни, пов'язаних із вшануванням пам'яті полеглих захисників.

2014 рік

Початок російської збройної агресії проти України: окупація Криму та бойові дії на сході України. Формування традиції громадського вшанування загиблих українських військовослужбовців і добровольців.

Серпень 2014 року - Іловайська трагедія, масова загибель українських захисників під час виходу з оточення. У містах України відбуваються перші меморіальні заходи, акції пам'яті та відкриття тимчасових меморіалів.

2015 рік

Розширення волонтерських та громадських ініціатив зі збереження пам'яті про полеглих воїнів. Встановлення пам'ятних знаків, меморіальних дошок у закладах освіти та

громадах. Проведення перших масштабних уроків мужності та патріотичних акцій у закладах освіти.

2016 - 2018 роки

Створення Книг пам'яті загиблих захисників України. Проведення щорічних заходів до річниці Іловайської трагедії. Поширення символу соняха як знака пам'яті про загиблих захисників. Організація виставок, музейних експозицій та документальних проєктів про полеглих воїнів.

2019 рік

Ухвалення Указу Президента України про встановлення 29 серпня Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Офіційне започаткування щорічного державного вшанування пам'яті полеглих захисників.

2020 рік

Проведення перших загальнодержавних заходів до Дня пам'яті захисників України.

Організація хвилини мовчання, церемоній покладання квітів та пам'ятних акцій по всій Україні. Активне використання інформаційних і онлайн-форм вшанування пам'яті.

2021 рік

Розширення національно-патріотичних заходів у закладах освіти, установах культури та громадах. Створення нових меморіальних просторів і цифрових платформ пам'яті.

2022 рік

Повномасштабне вторгнення росії в Україну. Значне зростання кількості меморіальних ініціатив, акцій підтримки родин загиблих захисників. Проведення загальнонаціональних кампаній пам'яті та документування воєнних злочинів.

2023 рік

Відкриття нових Алей Слави та меморіалів у громадах України. Реалізація освітніх і культурних проєктів, присвячених пам'яті полеглих воїнів. Посилення міжнародної уваги до теми вшанування українських захисників.

2024 - 2026 роки

Продовження державних і громадських заходів зі збереження національної пам'яті.

Розвиток цифрових архівів, усних історичних проєктів та електронних Книг пам'яті. Проведення тематичних уроків, виставок, форумів та меморіальних акцій у громадах і закладах освіти. Удосконалення програм національно-патріотичного виховання молоді на основі вшанування подвигу захисників України.

Сонях - символ пам'яті, мужності та незламності (інформаційний буклет)

29 серпня в Україні вшановують захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність держави. Офіційним символом цієї пам'ятної дати став сонях - уособлення життя, світла, силу духу, відданості рідній землі та пам'яті про тих, хто віддав своє життя за свободу України.

Чому саме сонях?

Символ соняха пов'язаний із подіями серпня 2014 року під Іловайськом, коли українські військові виходили з оточення через соняшникові поля Донеччини. Соняшникові поля стали трагічним символом мужності українських воїнів, які до останнього боролися за Україну. У пам'ять про загиблих захисників сонях став знаком скорботи, вдячності та національної пам'яті.

День пам'яті захисників України

29 серпня в Україні офіційно встановлено День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Пам'ятну дату запроваджено Указом Президента України у 2019 році. У цей день по всій країні проводять хвилини мовчання, покладають квіти до меморіалів, організовують пам'ятні заходи, вшановують родини загиблих воїнів, проводять уроки мужності та патріотичні акції.

Значення символу соняха

Сонях символізує пам'ять про полеглих захисників, любов до Батьківщини, незламність українського народу, надію та віру в перемогу, єдність українців. Жовтий сонях також асоціюється із сонцем, теплом та українськими полями - символами мирного життя, яке захищають українські воїни.

Як можна вшанувати пам'ять про захисників України:

- долучитися до хвилини мовчання, покласти квіти до меморіалів, виготовити символічний сонях, взяти участь у патріотичних акціях, переглянути документальні матеріали про захисників України, підтримати родини військовослужбовців, зберігати пам'ять про Героїв України.

Пам'ятаємо кожного

Пам'ять про захисників України - це наша вдячність, шана та відповідальність перед майбутніми поколіннями. Сонях нагадує нам про силу українського народу, про жертвовність воїнів та про ціну свободи. **Вічна пам'ять Героям України!**

Для оформлення буклета можна використати матеріали:

Зображення соняха

URL:https://www.google.com/search?q=%D0%B7%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%81%D0%BE%D0%BD%D1%8F%D1%85%D0%B0&rlz=1C1GCEA_enUA1061UA1061&oq=%D0%B7%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%81%D0%BE%D0%BD%D1%8F%D1%85%D0%B0&aqs=chrome..69i57j0i751j0i512i546j0i751j0i512i546.8515j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Державна символіка України

URL:<https://depositphotos.com/ua/vectors/%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%B8-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.html>

Фото меморіалів і пам'ятних акцій URL:<https://suspilne.media/zhytomyr/172024-ce-misce-u-zitomiri-dla-nas-svate-materi-zagiblih-voiniv-pro-vidkritta-pamatnika-zahisnikam/>

URL:<https://glavcom.ua/country/incidents/pamyatnik-zahisnikam-vidkrili-u-zhitomiri-foto-791108.html>

URL:<https://www.facebook.com/photo/?fbid=861565786148630&set=pcb.861578422814033>

Пам'ятник загиблим воїнам ДШВ «Завжди перші» URL: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=21358>

Алея Слави Героїв URL:<https://www.youtube.com/watch?v=QvrsI3RILIA>

На Смолянському військовому цвинтарі

URL:<https://suspilne.media/zhytomyr/294958-na-smolanskomu-vijskovomu-cvintari-u-zitomiri-vsnuvali-pamat-poleglij-zahisnikiv-ta-zahisnic-ukraini/>

Цитати про мужність, героїзм і пам'ять

URL:<https://www.ukrlib.com.ua/quotes/quotes.php?qid=9>

URL:<https://uk.wikiquote.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B6%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C>; <https://todayinukraine.com.ua/tsytaty-pro-muzhnist-vyslovy-pro-heroizm-ta-sylu-dukhu/>

Стилізовані жовто-блакитні елементи

URL:<https://www.pinterest.com/romaschuksvetlana/%D1%81%D0%B8%D0%BD%D1%8C%D0%BE-%D0%B6%D0%BE%D0%B2%D1%82%D1%96/>

URL:<https://create.vista.com/uk/photos/%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%B7%D1%83%D0%B1/>

URL:<https://www.facebook.com/groups/wonderfultravels/posts/9267515656678506/>

Біографічні матеріали про Героїв України, які загинули за незалежність держави

URL:<https://ukraine-memorial.org/>; <https://memorybook.org.ua/> URL:

https://www.zhitomir.info/news_230349.html

URL:https://www.facebook.com/people/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97-%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D1%85-%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8/100091284614807/?locale=uk_UA#

Інтеграція теми пам'яті російсько-української війни у навчальні предмети закладу професійної освіти

Українська мова і література, Українська мова та професійне спілкування (напрями інтеграції):

- аналіз сучасної воєнної публіцистики;
- вивчення творів про війну та пам'ять;
- написання есе, листів, інтерв'ю;
- дослідження мовних змін у воєнний період.

Орієнтовні теми:

- Мова як зброя під час війни.
- Мова поваги та підтримки.
- Образ захисника України у сучасній літературі.
- Пам'ять про війну в художньому слові.
- Українська мова як чинник національної єдності.
- Комунікація з ветеранами та родинами військових.

Практичні завдання:

- створення збірки спогадів, інформаційних матеріалів, запис усних історій, аналіз медіатекстів і фейків, підготовка публічних виступів.

Історія України, Громадянська освіта (напрями інтеграції):

- вивчення причин і етапів російсько-української війни;
- документування історичної пам'яті;
- аналіз міжнародного права та воєнних злочинів.

Теми:

- Революція Гідності як передумова війни.
- Окупація Криму та початок війни на Донбасі.
- Повномасштабне вторгнення 2022 року.
- Культура пам'яті в Україні.

Форми роботи:

- уроки-реквієми, створення цифрових карт пам'яті, проекти про героїв громади.

Захист України, Фізична культура (напрями інтеграції)

- домедична допомога;
- безпекова культура;
- психологічна стійкість;
- вшанування пам'яті захисників.

Форми роботи:

- тренінги з першої допомоги, зустрічі з ветеранами, спортивно-патріотичні заходи.

Інформатика та цифрові технології (напрями інтеграції)

- створення цифрових архівів;
- робота з онлайн-платформами пам'яті;
- медіаграмотність та інформаційна безпека

Теми:

- Цифрова пам'ять та електронні архіви.
- Інформаційна війна та фейки.
- Безпечна робота з інформацією під час війни.

Практична робота:

- створення сайтів пам'яті, розробка презентацій та інтерактивних карт, перевірка фактів і джерел інформації.

Англійська мова (напрями інтеграції)

- читання міжнародних матеріалів про Україну;
- вивчення лексики прав людини та гуманітарної тематики;

- створення англomовних презентацій про Україну.

Теми:

- «Ukraine in the World Media».
- «Stories of Resilience».
- «Human Rights During War».

Біологія і екологія (напрями інтеграції)

- екологічні наслідки бойових дій;
- вплив руйнування екосистем на здоров'я людей;
- психологічна стійкість;
- значення підтримки та пам'яті про події війни для суспільства.

Теми:

- Екологія та антропогенний вплив.
- Людина та її здоров'я.

Форми роботи та практичні завдання:

- обмін думками про наслідки пожеж, руйнування промислових об'єктів, забруднення водойм, мінування територій; година пам'яті, екологічна акція, створення інформаційного стенду загиблих випускників або захисників громади.

Хімія (напрями інтеграції)

- небезпека хімічного ураження;
- небезпечні речовини у воєнний час;
- важкі метали у ґрунтах після бойових дій;
- екологічні ризики від уламків техніки та боєприпасів.

Теми:

- Шкідливі речовини та їх вплив.
- Охорона праці та хімічна безпека.
- Метали та їх сполуки.

Практичні аспекти:

- розробка пам'ятки: «Дії під час хімічної небезпеки», «Як захистити себе від токсичних речовин»; інтегрований урок на тему «Війна, людина, довкілля: біологічні та хімічні наслідки» (поєднання біології, хімії, громадянської освіти);
- виховні заходи: «Пам'ятаємо тих, хто захищав Україну», «Освіта і відповідальність у час війни», «Майбутня професія для відновлення України».

Математика (напрями інтеграції)

- використання реальних статистичних даних про відновлення інфраструктури, енергоспоживання, гуманітарну допомогу;
- побудова графіків споживання електроенергії;
- розрахунки для відбудови будівель, площ укриттів, об'ємів будівельних матеріалів;
- створення моделей відновлення інфраструктури, логістики гуманітарної допомоги.

Теми:

- Відсотки, пропорції, статистика.
- Графіки функцій.
- Математичне моделювання.

Практична робота:

- обчислення відсотків відновлених об'єктів, побудова діаграм змін населення, аналіз статистики руйнувань, побудова графіків залежності часу відновлення від кількості працівників, витрат матеріалів від площі ремонту, створення моделей логістики гуманітарної допомоги, відновлення інфраструктури; проєкт «Математика у відбудові України».

Фізика (напрями інтеграції)

- енергозбереження, відновлення електромереж, потужність генератора, час роботи акумулятора;
- теплоізоляція укриттів, збереження тепла в умовах пошкоджених будівель, альтернативні джерела тепла;

- стійкість конструкцій, навантаження на будівлі, безпечне використання техніки під час відновлювальних робіт;

- робота сигналів повітряної тривоги, поширення звуку, освітлення укриттів.

Теми:

- Електроенергія.

- Теплові явища.

- Механіка.

- Оптика та звук.

Практичні завдання:

- обчислення споживання електроенергії, потужності генератора, часу роботи акумулятора; розрахунок втрат тепла, ефективності утеплення, маси конструкцій, рівноваги будівельних елементів; мініпроекти «Фізика безпеки у воєнний час», «Статистика відновлення регіонів України», «Безпечне освітлення укриттів».

Теоретична і практична підготовка.

Сфера будівництва (муляр, штукатур, облицювальник-плиточник, електрогазозварник, монтажник санітарно-технічних систем тощо)

Напрями інтеграції:

- вивчення прикладів відбудови житлових будинків, шкіл, лікарень після бойових дій;

- роль будівельників у відбудові зруйнованої інфраструктури;

- аналіз сучасних матеріалів та технологій для швидкого та безпечного відновлення споруд;

- розгляд технологій реконструкції пошкоджених будівель.

Теми:

- Відновлення зруйнованого житла, критичної інфраструктури.

- Технології швидкого відновлення будівель після обстрілів.

- Участь будівельників у післявоєнній відбудові України.

- Створення і збереження меморіальних об'єктів.

- Роль зварювальників у ремонті мостів, укриттів, фортифікацій.

- Безпечні технології робіт у післявоєнних умовах.

- Забезпечення життєдіяльності населення під час війни.

- Відновлення водо- та теплопостачання деокупованих територій.

Практичні завдання:

- розробка ескізу меморіальної стіни пам'яті, оздоблення символічних елементів у національному стилі, виконання декоративної кладки для меморіальних об'єктів, виготовлення металевих конструкцій для пам'ятних знаків, моделювання систем автономного забезпечення укриттів, проекти реконструкції пошкоджених комунікацій; проведення зустрічей із військовими, волонтерами, будівельниками з відновлення; участь у проєктах зі збереження пам'яті про загиблих захисників; дослідження «Відбудова України очима майбутнього будівельника».

Сфера обслуговування (напрями інтеграції):

- культура гостинності в умовах війни;

- культура пам'яті через гастрономічні традиції;

- волонтерські кухні та гуманітарна допомога;

- професійна етика у роботі з військовими та ветеранами;

- українська кухня як елемент культурної ідентичності;

- комунікація з ветеранами та ВПО;

- етика професійного спілкування;

- інклюзивне середовище.

Теми занять:

- Етика обслуговування в кризових умовах.

- Українська кухня як частина національної спадщини.

- Роль закладів харчування у волонтерському русі.

- Етика обслуговування військових і ветеранів.

- Традиції пам'ятних та благодійних заходів.

- Повага та тактовність у роботі з клієнтами, які пережили травматичний досвід.
- Соціальна роль майстра сфери краси у громаді, волонтерські ініціативи.
- Український виробник як складова економічної стійкості.

Практичні завдання:

- організація благодійного ярмарку, приготування страв регіональної української кухні, розробка меню для благодійних подій, участь у волонтерських ініціативах, тренінги з етичної комунікації, благодійні акції для військових, підготовка інформаційних буклетів.

Сфера сільського господарства (напрями інтеграції):

- вплив війни на сільське господарство України;
- мінна небезпека на сільськогосподарських землях;
- відновлення ґрунтів після бойових дій;
- роль аграріїв у забезпеченні продовольчої безпеки держави;
- міжнародна підтримка українського агросектору.

Теми занять:

- Українське сільське господарство в умовах війни.
- Минування полів: екологічні та економічні наслідки.
- Продовольча безпека України під час війни.
- Праця аграріїв як складова національної стійкості.
- Сільськогосподарська техніка під час війни.
- Безпечна робота на потенційно небезпечних територіях.

Практичні завдання:

- аналіз карт замінованих територій, вивчення правил поведінки при виявленні вибухонебезпечних предметів, дослідження впливу вибухів на ґрунти, створення проєкту відновлення фермерського господарства після деокупації, підготовка презентацій про аграріїв-героїв громади, моделювання маршрутів безпечної роботи техніки, висадження дерев на честь загиблих випускників.

Через навчальні предмети формується відповідальність за відбудову країни, розуміння ролі професії у майбутньому України, стійкість та громадянська позиція, усвідомлення важливості збереження пам'яті про події війни, захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

В процесі формування матеріалу використані окремі ідеї, запропоновані ШІ.

Таліна Ковальчук, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області